

Byens yngste nyfeminist

– Jeg glemmer aldri 8. mars-toget som vi lot gå forbi bispeboligen til Per Lønning, og ropte slagord for selvbestemt abort. Da vi sto midt oppe i det, var det gøy, det var latter, engasjement og kvinnefellesskap. I dag ser vi resultatet av arbeidet.

Maja Kolle i 1976, 18 år med sitt tantebarn på fanget.

Som ung jente fikk jeg være med å oppleve de viktigste årene i den feministiske bevegelsen som kalte seg nyfeministene. Kvinnefellesskap ble et nytt begrep. Vi skulle stå sammen og bevisstgjøre oss både de åpenbare og skjulte undertrykkende mekanismene i samfunnet, og kjempe for saker som hindret likestilling mellom kvinner og menn. Jeg ser tilbake på disse årene som en unik reise som vi unge jentene fikk være med på. Da vi sto midt oppe i det, var det gøy, det var latter, engasjement og kvinnefellesskap. I dag ser vi resultatet av arbeidet.

Om forfatteren

Maja Kolle (f. 1958) er utdannet cand. mag. ved Universitetet i Oslo. Hun arbeider som kunstpedagog, maler og musiker. Hun har også jobbet som miljøterapeut i Bærum kommune.

Fortellingen er en del av prosjektet *Nyfeminister forteller* med personlige historier av kvinner som gikk inn i nyfeministbevegelsen på 1970-tallet.

Nyfeminister forteller er et samarbeid mellom Rita Bjørnulf, Tonje Kolle, Kirsten Waarli og Margrete Wiig.

Kontakt: nyfeministene@gmail.com

Høsten 1974 var jeg 15 år snart 16, skulle jeg begynne på samfunnsfag-linja på Fredrikstad handelsgymnasium. På ungdomsskolen var jeg lesehest og tømte det lille skolebiblioteket for alle sjangere. Jeg søkte politisk kunnskap, som jeg opplevde at jeg ikke fikk på skolen. Hvor var de interessante bøkene? Storesøstrene ble mine veiledere. De anbefalte meg å lese bøker som var skrevet av kvinner, og jeg gikk fra «mannslitteratur» som Hemingway og Hamsun til klassikere skrevet av kvinner; Amalie Skram, Camilla Collett, og så videre til ny kvinnelitteratur som Marilyn French og Susanne Brøgger. En ny verden med en ny kvinnepolitisk bevissthet og oppvåkning åpnet seg, fullt av kvinnesaker som det var behov å kjempe for.

Harde fronter

Jeg hadde en søster som var med i Kvinnefronten i Oslo og en søster i Nyfeministene i Fredrikstad. Jeg ble ikke ønsket velkommen i Akp-ml's kvinnefront i Fredrikstad. Fikk klar beskjed om at jeg kom fra en borgerlig familie og gikk på gymnas, to faktorer som ikke passet inn i deres program. Når nyfeministene gikk i eget tog 8.mars, sto ML-ere (Marxist-leninister) og hånet oss. Ingen god opplevelse i en liten by. Det var harde fronter.

“

Jeg ble en av Norges yngste organiserte nyfeminister.

Min søster Tonje ville ha meg med i en bevisstgjøringsgruppe. Jeg ble etter hvert en av Norges yngste organiserte nyfeminist sammen med klassevenninne Berit Valstad. Nyfeministene hadde et eget kontor i en bygning i Nygaardsgata 20. Her hadde vi møter og aksjonsmateriell. Vi sto mye på stand og delte ut pampfletter og informasjonsmateriell og arrangerte 8.mars-tog.

Dannet et band

Bevisstgjøringsgruppa besto av rundt 10 kvinner som møttes en gang i uka. Det var en samtale og – aksjonsgruppe, hvor vi kunne snakke om alle utfordringene vi møtte som kvinner.

“

Jeg øvde inn alle sangene jeg kom over og kompet meg selv på gitar.

Vi dannet også et lite band, hvor vi sang kvinnesanger; »Åååå tjejer, vi måste höya våre röster for at höras» eller «Vi er många, vi er hälften, ja hälften av alla som fins, er kvinns». Vi optrådte på ulike samlinger. Jeg øvde inn alle sangene jeg kom over og kompet meg selv på gitar.

Kvinnefronten hadde egne sanger som vi liksom ikke skulle synge, de hadde et skarpere politisk innhold, ikke bare kvinnepolitisk. Det opplevdes som ganske så forvirrende. Jeg måtte trå forsiktig for ikke å være ukorrekt.

Sangene våre oppleves som utdaterte i dag synes jeg. Ikke fordi vi ikke lenger trenger en kvinnepolitisk bevissthet, men det var en kampånd som oppleves som alt for engasjert, og de synges i dag eventuelt med kjærlig nostalgisk ironi. Det gjelder forøvrig også de andre politiske kampsangene fra 1970-tallet.

Hadde spist rødbeter

Det var også mitt første møte med en kvinne som sto tidlig fram som lesbisk. Hun ble etter hvert en profilert lege. De eldre feministene kalte vi for formødre. Det var flott for oss unge å ha erfarne kloke og voksne kvinner som forbilder. Jeg husker det var en uvant åpenhet om seksuelle spørsmål og hvordan vi forholdt oss til gutter og mannskultur.

Berit og jeg fikk hvert vårt eksemplar av den nyutgitte boka »Kvinne kjenn din kropp», som kom på norsk i 1976. Det var en nyttig bok for unge jenter. Vi hadde vokst opp med mødre som ikke snakket om seksualitet. Min mor sa hun *hadde spist rødbeter* når hun hadde mensén, så flaut var det å snakke om kropp og seksualitet med døtrene sine.

Utrolig flaut

Fredrikstad-feministene dro på flere turer inn til Kvinnehuset i Oslo og var med på seminarer og foredrag. På den tiden var det et aksjonspunkt mot porno i byen vår. Berit husker hvor utrolig flaut det var å stå og brenne porno utenfor utestedet Hawk Club, mens gutta vi flørta og danset med om kvelden, sto og så på oss. Vi ble bevisste på at de var potensielle mannsjåvinister. Det var fokus på at kvinner ikke var en vare, men en likestilt person med egne behov.

“

Gutta vi flørta og danset med om kvelden, sto og så på oss.

Moralismen kvinner hadde levd med gjennom hundrevis av år, trodde vi var et tilbakelagt kapittel. Begreper som uekte barn og barn født utenfor ekteskap ble utdaterte og gammeldagse. Enslige mødre fikk rettigheter i samfunnet slik at de kunne beholde barna sine. Det var en tid før Aids, og seksualiteten var satt fri. Nå også på kvinnens premisser. Vi leste titler som «Fri oss fra kjærligheten» fra 1974, og var redd for å binde oss til en mann i en undertrykkende institusjonell ordning som ekteskapet utgjorde.

Generasjonsskifte

Berit og jeg var med og arrangerte [landsleir på Arisholmen i 1978](#), en liten øy i skjærgården rett utenfor Fredrikstad. Det gjorde sterkt inntrykk å se de voksne jentene som gikk toppløse i sommersolen. Jeg har et bilde hvor jeg har skrevet: »Alle jentene var toppløse til naboens store begeistring!» Altså ble nakenheten opplevd som provoserende og seksualisert. Disse eldre jentene hadde vært med på å brenne BH-ene sine og også kjempet for å kunne gå i bukser. Min mor gikk ikke i bukser før på 1980-tallet. Litt av et generasjonsskifte. Nylig var det en ung jente som etterspurte en avseksualisering av kvinnes bryster igjen. Hvorfor skal menn gå offentlig rundt i bar overkropp når vi må dekke oss til? Dette leder tanken videre til at noen kvinner må dekke til håret når de viser seg offentlig.

Maja er nummer to fra venstre på sommerleir på Arisholmen utenfor Fredrikstad. Venninnen Berit sitter ved siden av til venstre. Foto: Rita Bjørnulf

Berit og jeg var innkjøpsansvarlige på sommerleiren. Menyen var vegetarbasert. Det var en tidlig bevissthet blant Oslo-feministene på de negative effektene av et høyt kjøttforbruk. Vi hadde en liten båt som vi farta fram og tilbake mellom øya og byen for å handle mat. Det var spennende for unge jenter å møte de sterke, kvinnesaksbevisste jentene fra Oslo med Inge Ås i spissen. De lesbiske kvinnesakskvinnene kjempet sin doble undertrykkelseskamp innenfor kvinnebevegelsen før de dannet sin egen organisasjon.

En herlig protestfølelse

Abortkampen raste for fullt. Feministene ble kraftig utfordret av abortaksjonene til biskop Lønning og Ludvig Nessa, hvor de bar rundt på blodige dukker. Jeg glemmer aldri 8. mars-toget som vi lot gå forbi bispeboligen hans. Vi ropte slagord og gikk med selvlagde plakater. Det var en herlig protestfølelse å melde seg ut av statskirken. Vi vant fram med den kampen og mange andre viktige saker. Saker som har gjort landet vårt til et av de mest likestilte mellom kvinner og menn.

Spesielt viktig var kampen for å bevisstgjøre behovet for full barnehagedekning, slik at kvinner lettere kunne gå ut i arbeidslivet. På slutten av 1970-tallet begynte kvinner å gjøre seg gjeldene på mange viktige arenaer i samfunnet. Nyfeministbevegelsen dabbet av. Kampene ble utkjempet i politikken, gjennom lovverket, gjennom fagbevegelse og på arbeidsplassene.

“

En epoke både for nyfeministene og våre unge liv var over.

Berit og jeg ble ferdig med gymnaset og flyttet ut av byen for å studere videre. En epoke både for nyfeministene og våre unge liv var over. Som unge jenter kunne vi nyte godt av å leve i et mer likestilt samfunn.

Livet videre som bevisstgjort kvinne

Hvordan gikk livet som bevisstgjort kvinne videre? Berit Valstad ble lærer og støtter i år nok en gang lærerstreiken for høyere lønn på kvinnearbeidsplassen sin. Jeg studerte i mange år på kunsthøgskolen og på Universitetet i Oslo mens jeg forsørget meg selv med å ta vakter på aldershjem. Jeg fikk etter hvert fast jobb på en såkalt kvinnearbeidsplass, det hjalp meg lite å være bevisst på at det var en økonomisk felle. Jeg hadde mange flere år med utdanning enn mannen jeg giftet meg med. Han hadde gått på BI og tjente flerfoldig mer enn jeg som jobbet i helsesektoren som overutdannet miljøterapeut i turnus.

Maja Kolle i 2019 foran noen av sine malerier. Foto: Privat

Jeg jobbet mye deltid mens barna var små. De fikk barnehageplass, men mannen min jobbet såpass mye at en av oss måtte være mere hjemme for å få det til å gå rundt i den travle hverdagen. Da fikk jeg også anledning til å arbeide som billedkunstner. Jeg kunne skille meg, uten at det var skambelagt, og jeg kunne forsørge meg selv og barna, selv om det var trangt. Alle disse valgene som følger et visst kvinnetypisk mønster, gjorde at jeg ikke fikk full opptjening og er i dag minstepensjonist.

Søster Tonje og jeg var på Nyfeministenes 50-års markering. Det er noen tøffe damer som står på barrikadene fremdeles, og det gjorde et sterkt inntrykk å høre «De skamløse jentene». Innvandrers-jentene kan lære mye om vår kamp på 1970-tallet, og det er fint at det er knyttet kontakt. Det er viktig å bevisstgjøre den oppvoksende generasjonen og sørge for å få kvinner inn dit hvor politiske beslutninger tas.

NYFEMINISTER FORTELLER

Av Maja Kolle, 2022

Last ned | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 23. oktober 2026, kl. 00.47 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.